

8. 10. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Otázka rozhodného práva pro licenční smlouvy s mezinárodním prvkem k autorskému dílu

Slovo licence má původ v latinském slovese „licere“, které znamená udělit (poskytnout) svolení. Výraz licence (anglicky „license“) byl v právu všeobecně, a to i na úrovni mezinárodní, přejat v oblasti práva duševního vlastnictví ve smyslu udělení svolení k užití předmětu duševního vlastnictví (v oblasti autorského práva: k užití autorského díla).

Zatímco však v české terminologii rozlišujeme mezi licencí a licenční smlouvou, v zažité anglické terminologii se slovo „license“ užívá jak ve významu „svolení/oprávnění“, tak i ve významu dokumentu, kterým se toto oprávnění uděluje (ačkoli k označení licenční smlouvy se neřídka užívá i termínu „license agreement“ nebo „licensing agreement“). Stranami licenční smlouvy jsou pak poskytovatel („licensor“) a nabyvatel („licensee“) licence.

Jak známo, dle právního řádu České republiky, licence nemusí být udělována jen na základě licenční smlouvy, ale může existovat i na základě zákona: institut zákonných licencí je taktéž znám celosvětově, v anglické terminologii se nazývá „compulsory license“, a na mezinárodní úrovni o něm hovoří již Bernská úmluva, která stanoví základní rámec, když stanoví ve zkratce to, že v odůvodněných případech jsou zákonné licence v národních legislativách možné. Každý právní řád světa si pak již regulaci zákonných licencí stanoví sám. Zákonné licence nejsou ale pointou tohoto článku.

Pakliže je licenční smlouva uzavírána mezi příslušníky jednoho a téhož státu, situace je jednoduchá: licenční smlouva se řídí místními právními předpisy, a to na základě principu teritoriality právních řádů.

Komplikovanější situace ale nastává při uzavírání licenční smlouvy s mezinárodním prvkem, jíž je vhodné nejprve definovat. Všeobecně panuje, a to i v mezinárodním pohledu, shoda na tom, že licenční smlouva s mezinárodním prvkem je *smlouva, jejíž subjekty jsou příslušníky odlišných států, nebo, v případě právnických osob, mají sídlo v odlišných státech*. Z tohoto pravidla se proto vychází v dalším textu.

K otázce, dle jakého právního řádu uzavřít licenční smlouvu s mezinárodním prvkem, platí pak tato základní pravidla:

Žádná z mnohostranných mezinárodních autorskoprávních smluv neobsahuje přímou úpravu nebo pravidla pro uzavírání mezinárodní licenční smlouvy. V oblasti licenčních smluv ani neexistuje žádná jiná specializovaná mezinárodní smlouva, která by mezinárodní licenční smlouvu přímo upravovala či stanovovala její základní atributy či pravidla pro uzavírání (na rozdíl od mnoha jiných oblastí mezinárodního závazkového práva - viz. např. oblast koupi zboží, kterou reguluje již po dlouhou dobu Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží). Zdroj pro užití *přímé metody* aplikace práva v oblasti licenčních smluv zde tedy není.

Je proto nutné přistoupit ke kolizní metodě, tedy na základě předpisu (neboli kolizní normy) - ať už

má tento předpis formu pramene mezinárodního práva, práva EU či práva vnitrostátního - určujeme rozhodné právo, tzv. obligační statut.

Prameny kolizních norem v oblasti autorského práva jsou:

- A) **V oblasti mezinárodních smluv:** mezinárodní smlouva o mezinárodních soukromoprávních smlouvách, která by obsahovala soubor kolizních norem pro tento případ, neexistuje. Pakliže je totiž sjednávána o určitém smluvním aspektu mezinárodní smlouva, většinou se rovnou zaměří na sjednávání přímo použitelné - přímé úpravy (jako je tomu v případě Úmluvy OSN o mezinárodní koupi zboží). V minulých letech zde však, aspoň v evropském prostředí, taková obecná smlouva o soukromoprávních smlouvách byla: šlo o tzv. Římskou úmluvu, nahrazenou později Nařízením Řím I (viz dále)
- B) **V oblasti práva Evropské unie:** stěžejním předpisem je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (tzv. Nařízení Řím I)
- C) **Kolizní předpisy jednotlivých států** jsou dalším pramenem kolizních norem

V závislosti na tom, který z výše uvedených pramenů kolizních norem je pro smluvní strany závazný, je nutné vybrat aplikovatelnou kolizní normu: např. pro smluvní strany - příslušníky Evropské unie, se přednostně užije nařízení jakožto přímo aplikovatelná norma, a nikoli partikulární národní zákony o mezinárodním soukromém právu. Výběr rozhodného práva potom už záleží pouze na pravidlech uvedených v konkrétní kolizní normě:

V oblasti mezinárodní se všeobecně připouští na prvním místě jakožto hraniční určovatel volba práva, ačkoli, jak uvedeno výše, neexistuje žádný pramen mezinárodního práva, který by toto pravidlo výslovně stanovil. Jde tedy spíše o druh mezinárodního obyčeje.

Primárním kolizním předpisem Evropské unie je zmíněné nařízení Řím I, které obsahuje hraniční určovatele pro určení rozhodného práva aplikovatelného na smluvní závazkové vztahy, ve svých článcích 3 - 4. Tyto články upravují danou problematiku ve vztahu ke všem druhům závazkových vztahů; specifická úprava pouze pro licenční smlouvy zde není obsažena. Zjednodušeně lze říci, že hraničním určovatelem je na prvním místě volba práva (článek 3). Ta je zde ve formě tzv. neomezené volby práva, lze proto vybrat právní řád nejen státu, k němuž má právní vztah každá ze smluvních stran, ale i právní řád jakéhokoli jiného státu Evropské unie, nebo dokonce i jakéhokoli státu světa (v takovém případě však není volbou cizího práva dotčeno použití nutně použitelných předpisů unijního práva, resp. práva některého ze členských států, k němuž má smluvní strana právní vztah). Pakliže nedojde k volbě práva, nařízení obsahuje systém náhradních hraničních určovatelů (v našem případě by bylo rozhodným právem právo státu, kde má sídlo (bydliště) poskytovatel licence, případně právo státu, s nímž je smlouva nejúžeji spojena, resp. kde bude licence využívána).

Kolizní předpisy jednotlivých států obecně jako hraničního určovatele první volby připouštějí volbu práva, a to prakticky ve všech rozvinutých zemích světa. V některých rozvojových státech bývá volba práva pro smluvní závazky omezena, případně jsou stanoveny bližší podmínky. Český zákon o mezinárodním právu soukromém samozřejmě volbu práva uznává; dokonce stanoví, obdobně jako Nařízení Řím I., že zvolené právo nemusí mít žádný vztah ke smlouvě nebo smluvním stranám, jde tedy o možnost neomezené volby práva. Národní zákony o mezinárodním právu soukromém obecně málokdy upravují pravidla přímo a konkrétně pro licenční smlouvu - užijí se proto ustanovení obecně o smluvních závazcích (tak je tomu i v případě českého zákona o mezinárodním právu soukromém). Ve Spojených státech je situace poněkud komplikovaná, když volba práva je sice v celých Spojených státech připouštěna, ale otázky volby práva pro závazkové vztahy jsou upraveny jednak na federální úrovni (obecná regulace, plus ústavní mantinely) ale i v legislativách jednotlivých států. Obdobně je tomu i v případě jiných velkých federací (Mexiko, Brazílie). Jde vlastně ale o obdobnou dualitu, jaká

je zde i v prostoru Evropské unie. Při studiu legislativy některých latinskoamerických států jsem se pak setkal i s jevem, kdy otázky mezinárodního práva soukromého jsou řešeny nikoli v samostatném zákoně, ale přímo v občanském zákoníku.

Ve všech případech, proces ustanovení zákonného rámce pro mezinárodní licenční smlouvu nekončí jen volbou práva. Po volbě práva je totiž vždy nutné počítat s dalšími omezeními, kterými jsou především nutně použitelná ustanovení právních řádů zemí, k nimž mají smluvní strany právní vztah, tedy většinou zejména předpisů upravujících ochranu veřejného pořádku, zdraví, hospodářské soutěže...

Na závěr lze dodat, že v praxi mnohdy není nutné se teoreticky zabírat ani otázkou zdroje kolizní normy, ani otázkou náhradních hraničních určovatелů, neboť z možnosti volby práva se stala v globálním měřítku již téměř samozřejmost a pro smluvní strany obvykle nebývá, v procesu uzavírání smlouvy, problematickým bodem.

Mgr. Vojtěch Beran

e-mail: vberan@outlook.com

Použitá a doporučená literatura:

- Naděžda Rozehnalová: Právo mezinárodního obchodu, 2.vyd., Wolters Kluwer, Praha, 2006, s. 484 a n.
- Natália Štefanková, Peter Lysina et al.: Medzinárodné právo súkromé, 1.vyd., C.H.Beck, Praha, 2011, s. 327 a n.
- Zdeněk Kučera, Monika Pauknerová, Květoslav Růžička et al.: Mezinárodní právo soukromé, 8.vyd., Aleš Čeněk, Plzeň, 2015, s. 291 a n.
- Zdeněk Kučera, Monika Pauknerová, Květoslav Růžička et al.: Právo mezinárodního obchodu, 1.vyd., Aleš Čeněk, Plzeň, 2008, s. 279 a n.
- James J. Fawcett, Paul Torremans: Intellectual Property and Private International Law, 1st ed., Clarendon Press, Oxford, 1998, s. 453 a n.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do](#)

[korporační autonomie](#)